

Görkəmli şəxsiyyətlər, mədəniyyət və incəsənət xadimləri beşiyi sayılan qədim Şuşada dünyaya göz açan simalar arasında bu günlərdə 105 illiyi böyük təntənə ilə qeyd etdiyimiz görkəmli teatr rejissoru, aktyoru və pedaqoq, sənətsünəşliq doktoru, professor, Xalq artisti, Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı Mehdi Əsədulla oğlu Məmmədovun da adı həmişə böyük ehtiramla anılır.

O, 1918-ci ildə Şuşada doğulsa da, orta məktəbi Bakıda başa vurub. Orta məktəbin yeddinci sinfindən Bakı Türk İşçi Teatrının tamaşalarında kütləvi səhnələrə çıxan Mehdi Məmmədov 1935-ci ildə Bakı Teatr Məktəbini bitirib, həmin il Moskvada ali rejissor təhsili almağa gedib. 1940-cı ildə təhsilini başa vurduqdan sonra təyinatla Azərbayc

nin "Nizami" pyeslərinin tamaşalarında Eldar, Söhbət, Karton, Qaya və Əbdək rollarında səhnəyə çıxıb. Akademik teatrda isə "Alov"da Kamalov, "Canlı meyit"də Protasov, "Xəyyam"da Xəyyam, "Meşşanlar"da Terenti Teterov rollarında çıxış edib.

Yəqin ki, bu gün də müasir və aktual olan "Azərbaycanfilm" in

baycan Dövlət Rus Dram Teatrında baş rejissor kürsüsünü tutub.

1945-ci ildən ömrünün sonuna qədər Azərbaycan Dövlət Teatr İnstitutunda aktyor və rejissor sənətindən dərs deyib, kafedra müdiri olub. 1968-ci ildə "Azəri dramaturgiyasının estetik problemləri" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib. 1960-cı ildən professor vəzifəsini tutan, sənətsünəşliq doktoru Mehdi Məmmədov "Azəri dramaturgiyasının estetik problemləri", "Teatr düşüncələri", "Teatrlar. Aktyorlar. Tamaşalar", "Hüseyn Ərəblinski". "Onun sənət ulduzu", "Moskva Akademik Bədaye Teatrı", "Aleksandr Tuqanov" (rus dilində), "Rejissor

bəy Hacıbəyli), "Od gölini" və "Oqtay Eloğlu" (Cəfər Cabbarlı), "Toy" (Sabit Rəhman), "Vaqif" (Səməd Vurğun), "Nə yardan doyr, nə əldən qoyur" (Lope de Ve-

(1951) və s. əsərlərə müxtəlif janrlarda səhnə həyatı verib.

Opera və Balet Teatrında Fikrət Əmirovun "Sevil" (1953 və 1959), Leo Delibin "Lakme" (1957), Cahangir Cahangirovun "Azad" (1957), Üzeyir bəy Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" (1958 və 1978), "Koroğlu" (1959), Cakomo Puccininin "Toska" (1960) operalarına quruluş verməklə, bu teatrda fəlsəfi-monumental teatrın imkanlarını genişləndirib.

Zəngin elmi təfəkkürə malik olan Mehdi Məmmədov milli teatrşünəşliq elmimizin inkişafında, resenziya janrının formalaşmasında səmərəli fəaliyyət göstərib. 1971-1976-cı illərdə Azərbaycan Teatr Cəmiyyətinin (hazırkı Teatr Xadimləri İttifaqı) sədri seçilib. Görkəmli alimin yazdığı və dərslik kimi keçilən "Rejissor sənəti", "Həyat və sənət yollarında" və digər kitabları elmi dəyərlərini bu gün də saxlamaqdadır. Tədqiqatçılar Mehdi Məmmədovun rejissor üslubunun fərdi keyfiyyətlərini qısaca belə ifadə ediblər: Mehdi Məmmədov aktyorun rol-obraz üzərində analitik təhlilini əsas, mühüm prinsip kimi götürürdü. Mehdi Məmmədov pauzaların psixoloji nöqtəsini tamaşanın əsas akkordu ilə ustalıqla birləşdirirdi. M.Məmmədov tamaşalarında (hətta ailə-məişət mövzulu əsərlərin səhnə həllində də) ictimai motivləri fəlsəfi dərinliyin gur işığı ilə ziyalandırırdı. Məzmun və forma vəhdətini möhtəşəm monumentalılıqda təcəssüm etdirirdi. Bu məqsədlə tərtibatçı rəssamlarla yaradıcı tələbkarlıqla işləyirdi. Mehdi Məmmədov cəmiyyətdə (həyatda) olduğu kimi, sənətdə də özünü təsdiq mövqeyində dayanırdı.

Məşhur rolların ifaçısı, sevimli pedaqoq və alim Mehdi Əsədulla oğlu Məmmədov 1985-ci il yanvarın 8-də əbədiyyətə qovuşub. Bakıda Fəxri xiyabanda dəfn olunub.

*Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"*

Məşhur rolların ifaçısı

cana göndərilən gənc rejissor Gəncə Dövlət Dram Teatrında Məmmədhusəyn Təhmasibin "Bahar" dramını tamaşaya hazırlayıb. O, 1945-ci ilin yay mövsümünün sonunadək Gəncədə işləyir, sentyabrda Bakıya gəlir, burada müxtəlif sənət ocaqlarında əsasən monumental tamaşalar hazırlayıb.

Mehdi Məmmədov teatr sənətinə aktyorluqla başlayıb. Teatr məktəbində Karl Moor ("Qaçqlar", Şiller), Hacı Əhməd ("Almaz", Cəfər Cabbarlı), Moskvada Lunaçarski adına Ali Teatr Sənəti İnstitutunda Evstiqneyko ("Günəş övladları" Maksim Qorki), Neznamov ("Günahsız müqəssirlər" Aleksandr Ostrovski) rollarını oynayıb. İşçi teatrında Süleyman Rüstəm və Hacıbaba Nəzərlinin "Yanğın", Seyid Hüseynin "Kölgə" dramlarındakı gənc aqronom və Bəxtiyar, Gəncə teatrında Səməd Vurğunun "Vaqif", "Xanlar", Mirzə İbrahimovun "Madrid", Məmmədhusəyn Təhmasibin "Bahar", Mehdi Hüseyn

1959-cu ildə istehsal etdiyi "Onu bağışlamaq olarmı?" filminə tamaşa etməyən az adam tapılar. Bu məşhur film in ən gözəl və yaddaqalan ifaçılardan biri - Qaya roluna çəkilməmiş Mehdi Məmmədovdur. O, həmin illərdə Azərbaycan radiosunda Şekspirin "Hamlet" faciəsində baş rolu səsləndirib.

Böyük aktyorluq və gözəl rejissorluq potensialına malik Mehdi Məmmədov 1942-1945-ci illərdə Gəncə Dövlət Dram Teatrında, 1960-1963-cü illərdə Milli Dram Teatrında, 1956-1960-cı illərdə Opera və Balet Teatrında, ən nəhayət, 1978-1982-ci illərdə Azər

sənəti, "Sabit Rəhman" və digər kitabların müəllifidir.

Sənətdə qazandığı uğurlara görə Mehdi Məmmədov respublikanın Əməkdar incəsənət xadimi, Xalq artisti və SSRİ xalq artisti fəxri adlarına layiq görülüb. Akademik teatrda hazırladığı Hüseyn Cavidin "İblis" faciəsinə görə 1984-cü ildə Azərbaycanın Dövlət mükafatını alıb.

Görkəmli rejissorun Gəncə teatrında hazırladığı "Bahar" (Məmmədhusəyn Təhmasib), "Madrid" (Mirzə İbrahimov), "İntiqam" və "Qatır Məmməd" (Zeynal Xəlil), "Məşədi İbad" (Üzeyir

qa), "İntizar" (İlyas Əfəndiyev və Mehdi Hüseyn), "Nizami" (Mehdi Hüseyn) və sair tamaşalar böyük alqışlarla qarşılanıb. Milli Dram Teatrında ilk işi 1946-cı ildə Şekspirin "On ikinci gecə" komediyasının tamaşası olub. Müəyyən fasilələrlə bu sənət ocağında Cəfər Cabbarlının "Yaşar" (1947), Aleksandr Fadeyevin "Gənc qvardiya" (1948), Sabit Rəhmanın "Aydınlıq" (1949), "Əliqulu evlənin" (1961), Lope de Veqanın "Rəqs müəllimi" (1949), Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin "Dağılan tifaq" (1950), Məmmədhusəyn Təhmasibin "Çiçəklənən arzular"